

РОЗВИТОК ТА ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ В ДЕРЖАВНИХ І РЕГІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТАХ

© 2016 МАКСИМОВ М. С.

УДК 332.142

Максимов М. С. Розвиток та підтримка малого та середнього підприємництва в Україні в державних і регіональних стратегічних документах

Проаналізовано стан нормативно-правової бази, спрямування державної та регіональних стратегій розвитку, а також наявну активність влади щодо підтримки малого та середнього підприємництва в Україні. Проведено аналіз нормативно-правових документів України щодо розвитку та підтримки підприємництва, кількісний аналіз цільових установок стратегічних документів, у тому числі запропоновано агрегування цільових установок за напрямками та за сферами. Запропоновано класифікацію нормативно-правових документів по відношенню до розвитку підприємництва. Отримано кількісні оцінки спрямованості політики щодо розвитку підприємництва на державному та регіональних рівнях і сформовано показник активності регіональної влади щодо підтримки підприємництва. Розроблено концептуальну модель розвитку регіонального фонду підтримки підприємництва як основного органу підтримки підприємництва в регіоні.

Ключові слова: розвиток та підтримка підприємництва, мале та середнє підприємництво, фонд підтримки підприємництва, концептуальна модель розвитку, державні та регіональні стратегічні документи.

Рис.: 2. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 28.

Максимов Михайло Сергійович – аспірант кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: newlevelcenter@gmail.com

УДК 332.142

Максимов М. С. Развитие и поддержка малого и среднего предпринимательства в Украине в государственных и региональных стратегических документах

Проанализированы состояние нормативно-правовой базы, направления государственной и региональных стратегий развития, а также активность власти по поддержке малого и среднего предпринимательства в Украине. Проведен анализ нормативно-правовых документов Украины по развитию и поддержке предпринимательства, количественный анализ целевых установок стратегических документов, в том числе предложено агрегирование целевых установок по направлениям и по сферам. Предложена классификация нормативно-правовых документов по отношению к развитию предпринимательства. Получены количественные оценки направленности политики по развитию предпринимательства на государственном и региональных уровнях и сформирован показатель активности региональных властей по поддержке предпринимательства. Разработана концептуальная модель развития регионального фонда поддержки предпринимательства как основного органа поддержки предпринимательства в регионе.

Ключевые слова: развитие и поддержка предпринимательства, малое и среднее предпринимательство, фонд поддержки предпринимательства, концептуальная модель развития, государственные и региональные стратегические документы.

Рис.: 2. **Табл.:** 5. **Библ.:** 28.

Максимов Михаил Сергеевич – аспирант кафедры экономической кибернетики и прикладной экономики, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: newlevelcenter@gmail.com

UDC 332.142

Maksymov M. S. Development and Support of Small and Medium-Sized Entrepreneurship in Ukraine in the State and Regional Strategic Documents

The status of the legal framework, directions of both the State and the regional development strategies, as well as the activity of authorities on support of small and medium enterprises in Ukraine have been analyzed. An analysis of the normative-legal documents of Ukraine as to development and support of entrepreneurship, as well as a quantitative analysis of targets of the strategic documents, have been carried out, also aggregating the targets by the directions and spheres has been proposed. A classification of legal documents in relation to development of entrepreneurship has been proposed. Quantitative estimations of orientation of the policy as to entrepreneurship development at the national and regional levels have been obtained and an indicator of activity of regional authorities towards supporting entrepreneurship has been elaborated. A conceptual model for development of a regional entrepreneurship support fund as the principal body in support of entrepreneurship in the region has been developed.

Keywords: development and support of entrepreneurship, small and medium-sized entrepreneurship, entrepreneurship support fund, conceptual model of development, national and regional strategic documents.

Fig.: 2. **Tbl.:** 5. **Bibl.:** 28.

Maksymov Mykhaylo S. – Postgraduate Student, Department of Economic Cybernetics and Applied Economics, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: newlevelcenter@gmail.com

Мале та середнє підприємництво – це важлива складова економіки України, це сфера, в якій зайнято 71% усіх зайнятих працівників та на яку припадає 99,9% усієї кількості суб'єктів підприємництва в Україні [1]. Це та сфера (на відміну від суб'єктів великого підприємництва), яка без значних фінансових інвестицій може забезпечити значущу кількість робочих місць, у рамках малого та середнього підприємництва може бути реалізований творчий потенціал населення, що в результаті може дати технологічні переваги для економіки держави в цілому. З точки зору підтримки даного виду підприємництва владою – саме мале

підприємництво сплачує єдиний податок (відповідним законом встановлено обмеження на суб'єкти підприємництва, які мають право на оподаткування за спрощеною системою [2]), який є важливою складовою при формуванні місцевих бюджетів, отже, в розвитку даного виду підприємництва зацікавлені органи місцевої та регіональної влади більше ніж центральної.

Розвиток та підтримка підприємництва в Україні розглядається владою як один із важливих пріоритетів, але існуюча проблема полягає в тому, що, починаючи з 2014 р., з'явилася велика кількість стратегічних документів, проте концептуальних моделей, що описують

розвиток та підтримку підприємництва, з боку влади не створено.

Розробка та застосування такої моделі забезпечить підвищення якості створення та реалізації регіональних і місцевих програм із розвитку та підтримки підприємництва, а також підвищення ефективності діяльності регіональних фондів підтримки підприємництва.

Тема підтримки малого та середнього підприємництва є актуальною серед вітчизняних дослідників в аспекті вивчення українських реалій малого та середнього бізнесу [3–6], а також в аспекті дослідження досвіду країн ЄС та інших розвинених країн [7; 8].

Питання малого і середнього бізнесу та його підтримки з боку влади розглядається в роботах зарубіжних дослідників [9–13].

Також актуальною темою досліджень є комплекс дій, що спрямовані на підтримку та розвиток малого та середнього підприємництва в комплексі [14].

Цілі статті – проаналізувати існуюче організаційно-правове середовище, щодо розробки програми підтримки підприємництва; запропонувати концептуальну модель розвитку регіонального органу (фонду) з підтримки підприємництва

Аналіз стратегій регіонального розвитку по відношенню до малого та середнього бізнесу. Було проаналізовано державну стратегію регіонального розвитку та всі 27 регіональних стратегій розвитку до 2020 р. Усі програми мають схожу структуру, і в цій структурі є блок цілі. Саме цей блок і був предметом дослідження, адже він відображає наміри центральної державної влади щодо розвитку регіонів та їх відображення в намірах регіональної державної влади (обласні державні адміністрації, та міська державна адміністрація в м. Києві) щодо дій із розвитку регіону.

У програмах регіонального розвитку були відібрані цілі, які пов'язані або з підприємництвом взагалі, або безпосередньо із розвитком малого та середнього підприємництва. У результаті такого відбору було отримано 205 цільових установок із підтримки та розвитку підприємництва. Були виділені основні групи та підраховано кількість цілей, які відносяться до певної групи. Загальна сума всіх цілей більше, ніж 205 через те, що декілька цілей віднесено одразу до 2-3 категорій (*табл. 1*).

У результаті проведеного аналізу сформульовано основні орієнтири регіональної державної влади в Україні: підтримка малого та середнього бізнесу в сільській місцевості, розвиток інфраструктури підтримки підприємництва, розвиток кадрів та інновацій та зниження адміністративних бар'єрів на шляху здійснення підприємницької діяльності.

Сферою, що має найвищий пріоритет, серед тих, в яких регіональна державна влада планує розвивати підприємництво в Україні, є сільське господарство та неаграрні сфери для підприємництва в сільській місцевості. Набагато рідше за ціль ставиться підтримка інновацій та високих технологій, ще рідше – підтримка МСБ у сфері освіти і науки та виробництва.

Порівняння цілей державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій розвитку, що відносяться до сфери малого та середнього бізнесу. При проведенні аналізу державної стратегії регіонального розвитку [15] виділено певні напрямки цілей, що пов'язані з підприємництвом, та проведено їх порівняння із спрямованістю цілей регіональних стратегій (*табл. 2*). У другому стовпчику вказано кількість цілей за напрямком, у третьому – ті пункти табл. 1, яким відповідає даний напрямок.

Таблиця 1

Розподіл цілей регіональних стратегій за сферами/напрямами

№ з/п	Сфера/напрямок	Кількість цілей	
		у регіональній стратегії	у державній стратегії
1	Підтримка МСБ у сільській місцевості, фермерства	36	2
2	Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва. Інформаційна підтримка, центри надання адміністративних послуг, Бізнес-центри, бізнес-інкубатори	35	3
3	Лідерство, кадри. Самозайнятість, робочі місця, сімейні підприємства	31	2
4	Інновації, підвищення якості, високі технології, інвестиції	26	1
5	Ринкова конкуренція, бізнес-середовище, зменшення адміністративних бар'єрів	24	
6	Розвиток підприємництва, МСБ (у цілому, без конкретизації). Стимулювання підприємців до діяльності	20	
7	Фінанси, інвестиції	16	2
8	Просування продукції, міжнародне співробітництво, МТП	15	1
9	Кооперація, об'єднання представників МСБ між собою	13	
10	Співпраця з іншими сферами суспільства (освіта, наука, влада, громадські організації)	13	1
11	Підтримка депресивних територій через розвиток на них МСБ	3	
12	Імідж, конкурси	1	

Джерело: складено в результаті аналізу регіональних стратегій розвитку областей України до 2020 р.

Порівняння цілей державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій розвитку

Напрямок цілі	Кількість цілей	Відповідність напрямкам цілей регіональних стратегій
Розвиток підприємництва в сільській місцевості	2	п. 1., п. 2.*
Розвиток підприємництва, підтримка «точок зростання». Місцевий економічний розвиток	2	п. 2
Обізнаність, навчання з питань провадження підприємницької діяльності	2	п. 3
Співробітництво зі сферою науки, освіти	1	п. 10
Новаторська та раціоналізаторська робота	1	п. 4.
<i>Державне замовлення</i>		
Фінансова підтримка, лізинг	2	п. 7.
Транскордонне співробітництво	1	п. 8

Примітка: * – пункт у табл. 1.

Джерело: складено в результаті порівняння цілей державної та регіональних стратегій розвитку в Україні до 2020 р.

Слід зазначити, що в цілому напрямки цілей державної та регіональних стратегій збігається. Водночас є деякі невідповідності. Так, у державній стратегії не розглянуто питання:

- ✦ бізнес-середовища та зменшення адміністративних бар'єрів;
- ✦ підтримки безпосереднього малого та середнього бізнесу;
- ✦ кооперації та об'єднання представників МСБ між собою;
- ✦ підтримка депресивних територій через розвиток на них МСБ;
- ✦ підвищення іміджу підприємництва та проведення конкурсів.

Загалом це можна пояснити різницею в спрямуванні стратегій: державна спрямована на формування попиту на діяльність суб'єктів підприємництва, регіональні – як на формування попиту на таку діяльність, так і на розвиток пропозиції.

Основним інструментом за допомогою якого здійснюється підтримка підприємництва, є програма його розвитку та підтримки, яка спрямована безпосередньо на підтримку діяльності підприємств. Зрозуміло, що дані сфери стануть основними в програмах розвитку та підтримки підприємництва.

Також слід зазначити, що в регіональних стратегіях не відображено питання формування державного замовлення на продукцію підприємств. Даний факт можна пояснити тим, що питання формування державного замовлення не входять до компетенції регіональної влади.

У результаті аналізу цілей регіональних стратегій також було виявлено основні сфери, в яких планується розвивати та підтримувати підприємництво (табл. 3).

Водночас, як і в державній стратегії, конкретні сфери розвитку саме підприємництва не розглядалися.

Аналіз активності регіональної влади із підтримки малого та середнього бізнесу. Одним із найпоширеніших комплексних спеціалізованих інструментів регіональної влади для розвитку та підтримки підпри-

Таблиця 3

Сфери розвитку підприємництва в регіональних стратегіях розвитку

Сфера	Кількість цілей
Село, фермерство	39
Нетрадиційні, неаграрні в селі	15
Інновації, високі технології, ІТ	11
Освіта і наука	8
Виробництво	7
Туризм	5
Розваги	1
Енергетика	4
Харчова	1
Деревообробка	1
Сміття	1

Джерело: складено в результаті аналізу регіональних стратегій розвитку в Україні до 2020 р.

емництва є створення регіональних фондів підтримки підприємництва. За національною програмою підтримки підприємництва такі фонди мали бути створені в усіх регіонах України, контакти таких фондів та посилання на їх сайти знаходяться на офіційному порталі Українського фонду підтримки підприємництва у розділі «Регіональні фонди» [16].

За наявністю чи відсутністю такого фонду в регіоні можна оцінити активність регіональної влади із підтримки підприємництва (табл. 4). Для оцінки даного показника пропонується сформулювати простий критерій «наявність активного сайту регіонального фонду підтримки підприємництва». Можна виділити три основні рівня активності: 1. Адреса сайту фонду є на порталі українського фонду підтримки підприємництва, і сайт постійно оновлюється. 2. Адреса сайту фонду є на порталі, але сайт не оновлюється. 3. Адреса сайту фонду є на порталі, але самого сайту не існує.

Наявний стан сайтів регіональних фондів підтримки підприємництва

№ з/п	Область	Сайт	Стан
1	Харківська	http://www.kharkiv.biz.ua/	Існує, оновлюється
2	Івано-Франківська	http://www.rfpp.if.ua/	Існує, оновлюється
3	Миколаївська	http://consult-center.com.ua/	Існує, оновлюється
4	Запорізька	http://rbc.zp.ua/	Існує, оновлюється
5	Волинська	http://vofpp.lutsk.ua/	Існує, оновлюється
6	Донецька	http://rfpp.dn.ua/	Існує, не оновлюється
7	Луганська	http://rfpp.lg.ua/	Існує, не оновлюється
8	Одеська	http://rfse.od.ua	Не існує
9	Львівська	http://fondlviv.com/	Не існує
10	Сумська	http://bizhelp.in.ua/	Не існує
11	Чернівецька	http://rfpp.cv.ua/	Не існує
12	Хмельницька	http://rfpp.km.ua/	Не існує
13	Херсонська	http://rfpp.ks.ua/	Не існує
14	Херсон (міський фонд)	http://spik.ks.ua/	Не існує
15	АР Крим	http://business-crimea.gov.ua/	Не існує
16	Запоріжжя (міський фонд)	http://zfpp.zp.ua/	Не існує
17	Донецьк (міський фонд)	http://rfppdon.org.ua/	Не існує

Джерело: складено на основі аналізу існування та активності сайтів, які вказано в розділі «Регіональні фонди» порталу Українського фонду підтримки підприємництва [16].

В усіх інших областях сайт навіть не створювався.

Концептуальна модель. Слід зазначити, що державні фонди підтримки підприємництва функціонують в умовах бюджетного фінансування, тобто їх матеріальні ресурси досить обмежені. Водночас вони є інструментом влади, а отже, мають значний адміністративний ресурс, що дозволяє їм отримувати інформацію та відповіді щодо діяльності бізнесу набагато швидше, ніж це можуть зробити підприємці (або навіть об'єднання підприємців), залучати до роботи із підприємцями заклади освіти та науки, а також інших підприємців, що працюють у сфері послуг та товарів для бізнесу (b2b).

Спираючись на основні можливості та цілі, що зазначені у відповідних нормативно-правових актах, сформуємо модель послідовного розвитку фонду. Для

опису запропонованої моделі використаємо методологію управління процесами, яку сформулювано А.-В. Шером [17] (табл. 5).

Нижче запропоновано етапи розвитку фонду підтримки підприємництва, на основі яких було створено опис моделі за допомогою програмного інструментарію (крок 3 методології управління процесами).

Етап 1. Збір інформації про актуальну ситуацію щодо інфраструктури підтримки підприємництва в регіоні.

Етап 2. Донесення зібраної інформації до об'єднань суб'єктів підприємництва в регіоні та до суб'єктів підприємництва, що не входять в такі об'єднання. Побудова постійної комунікації із ними за допомогою Інтернет-ресурсу.

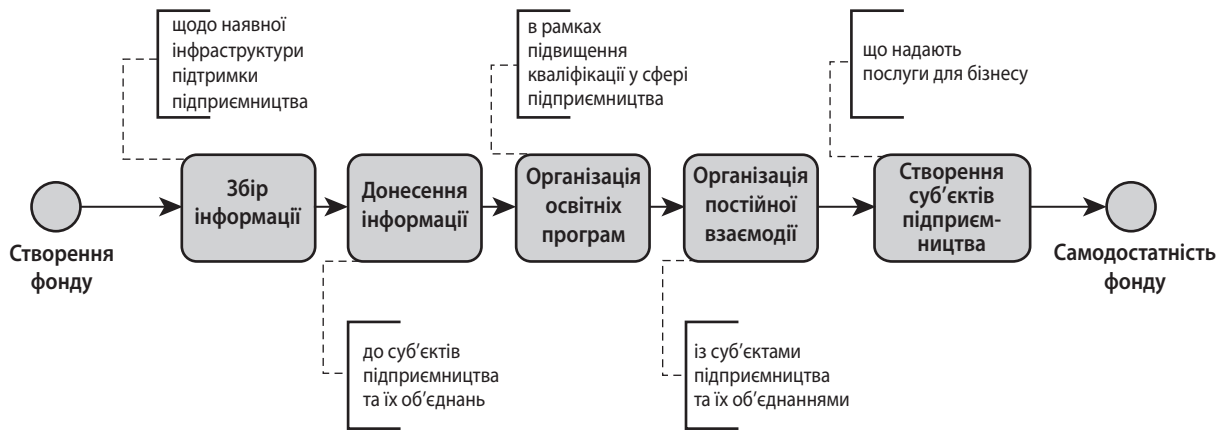
Таблиця 5

Офіс фонду підтримки підприємництва за методологією опису бізнес-процесів

Крок	Елемент методології	Опис для фонду
1	Власник процесу	Фонд підтримки підприємництва в особі директора
2	Опис границь процесу	Діяльність керівника та співробітників фонду
3	Опис самого процесу за допомогою програмного інструментарію	Опис підготовлений за допомогою програмного інструментарію ARISEXPRESS (рис. 1)
4	Установлення точок контролю за процесом	Наявність актуальної інформації по інфраструктурі підтримки підприємництва в регіоні. Загальна відомість фонду. Кількість проведених навчальних заходів та кількість їх учасників. Кількість суб'єктів підприємництва, з якими ведеться взаємодія. Розмір витрат на діяльність фонду та позабюджетних надходжень. Загальне збільшення податкових надходжень у результаті розвитку суб'єктів підприємництва

Джерело: авторська розробка.

Рис. 1. Модель бизнес-процесу розвитку фонду підтримки підприємництва від створення до виходу на самодостатність
Джерело: складено за допомогою програмного інструментарію ARISEXPRESS.

Етап 3. Організація підвищення кваліфікації у сфері підприємництва та проведення інших навчальних програм (із залученням представників державних органів, що працюють із бізнесом, а також суб'єктами підприємництва, що надають консультаційні та освітні послуги).

Етап 4. Організація постійної взаємодії із суб'єктами підприємництва, в першу чергу з тими, що пройшли навчальні програми. У тому числі в рамках надання ресурсної підтримки (компенсація процентів за отриманими кредитами за рахунок регіонального бюджету, тощо).

Етап 5. Створення при суб'єктів підприємництва, що надають послуги для бізнесу (з орієнтацією на надання комерційних послуг для підприємств інших регіонів та країн).

Такий підхід до організації фондів підтримки підприємництва дозволить підвищити швидкість бизнес-процесів у регіоні, адже на пошук первинної інформації, перевірку потенційних контрагентів, підбір навчальних програм і пошук можливостей отримання додаткових ресурсів суб'єкти підприємництва витрачають значну кількість часу. Водночас успішне вирішення задачі збору та структурування інформації, організації ефективного навчання та побудови системи комунікації із суб'єктами підприємництва створить можливість позабюджетного самодостатнього фінансування фонду.

ВИСНОВКИ

У статті проведено дослідження нормативно-правової бази розроблених стратегій регіонального розвитку, програм підтримки підприємництва в Україні. У рамках цього дослідження проведено аналіз цільових установок у стратегіях розвитку, що дозволило сформулювати загальну картину запитів щодо розвитку підприємництва з боку регіональної державної влади, у тому числі – те, що в баченні цього питання є багато схожих моментів, а отже, **існує основа для кооперації та взаємодії за цим питанням між регіонами України.**

Майже в кожному великому місті, у більшості областей України розроблено та впроваджуються програми підтримки малого підприємництва (зазвичай вони розробляються на 5 років). Для ефективної розробки такої програми на наступний термін потрібно проводи-

ти аналіз існуючих стратегічних документів, адже програма має відповідати існуючим стратегіям конкретної адміністративно-територіальної одиниці.

Автор брав участь у розробці програми підтримки малого та середнього підприємництва в Харківській області на 2016–2020 рр. (затверджена на засіданні Харківської обласної ради 8 вересня 2016 р.) [18]. Для забезпечення відповідності програми існуючим національним та обласним стратегічним документам, а також для запозичення досвіду підтримки малого та середнього підприємництва в інших областях було проведено загальний аналіз існуючих стратегічних документів на предмет огляду даного питання.

Питання підтримки малого та середнього бізнесу розглядалися на державному рівні майже з перших років незалежності України: приймалися програми підтримки підприємництва в 1993 р. [19], в 1996 р. [20]. Також в Україні в 1995 р. створено Український фонд підтримки підприємництва [21; 22].

У 2001 р. (зі змінами у 2010 та 2012 рр.) розроблено Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва [23]. У даному законі в Розділі II, пункті 5 зазначено: «Основною умовою реалізації Програми є спрямування дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на створення та підтримку сприятливого середовища для розвитку підприємництва як основного чинника структури регіональної економіки. Основними умовами цього процесу є: ... розробка та реалізація регіональних та місцевих програм розвитку малого підприємництва, ... створення регіональних гарантійно-кредитних установ, фондів сприяння розвитку малого підприємництва».

Отже, на даний момент на національному рівні діє прийнята програма 2001 р., останні зміни до якої були внесені у 2012 р., у цьому ж році був прийнятий Закон «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [24], який зазначив мету, принципи та основні напрямки державної політики з підтримки малого та середнього підприємництва, органи, що її реалізують, та умови її надання.

Значну увагу малому та середньому бізнесу та підприємству взагалі приділено в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [15]. На

основі даної стратегії розроблено стратегії регіонального розвитку в усіх областях України та м. Києві. Цілі, які визначені в цих стратегіях, стосуються значною мірою малого та середнього підприємництва та підприємництва в цілому.

Державна стратегія регіонального розвитку до 2020 р. і розроблені на її основі регіональні стратегії розвитку є, на даний момент, найактуальнішими документами, в яких зазначено напрямки розвитку підприємництва в Україні та її регіонах. Це документ загальноєкономічного спрямування, що відображає потреби держави, які можуть бути реалізовані за умови ефектвної діяльності бізнесу. Але в ньому питання, які необхідно вирішити для ефективного розвитку малого та середнього підприємництва, не розглядаються.

Можна сказати, що державна стратегія регіонального розвитку та регіональні стратегії описують попит на діяльність підприємництва в Україні з боку державної влади.

Одним із останніх документів стратегічної спрямованості в Україні є програма «Стратегія сталого розвитку Україна – 2020» [25]. У ній закладено питання розвитку малого та середнього бізнесу (перші дві реформи за вектором розвитку), але окремої національної програми підтримки малого та середнього підприємництва ще не розроблено (рис. 2).

Отже, на даний момент існує ситуація, в якій пріоритет підтримки малого та середнього підприємництва позначений, але на національному рівні не прийнята програма його реалізації. З початку 2016 р. з'явилася необхідність розробки програми підтримки малого та середнього підприємництва в Харківській області. У тому числі у зв'язку із закінченням строку дії попередньої програми підтримки підприємництва [26], а також для реалізації положень Стратегії розвитку Харківської області на період до 2020 р. [27], яка, своєю чергою, враховує положення Європейської політики регіонального розвитку [28].

Також необхідно відмітити, що на сьогоднішній день немає чітких рекомендацій щодо розробки цільових програм в Україні, й основним орієнтиром є документи,

які були розроблені раніше. Саме тому дуже важливі є розробка та подальше впровадження принципів та підходів, які підвищать швидкість та якість розробки таких програм, зрозумілість заходів та збільшать ефективність виконання розроблених програм.

З результатами дослідження запропонована класифікація стратегічних документів за їх спрямованістю по відношенню до підприємництва. Закони та інші нормативно-правові акти – описують основні цілі, принципи та організацію інфраструктури підтримки та розвитку підприємництва. Державна стратегія – відображає запит державної влади на активність суб'єктів підприємництва в державі. Регіональні стратегії – відображають як запит регіональної влади щодо активності суб'єктів підприємництва, так і наміри щодо підтримки підприємництва. Програми розвитку та підтримки підприємництва спрямовані саме на підвищення ділової активності суб'єктів підприємництва, тобто на розвиток пропозиції дій підприємців.

Досліджено рівень активності регіональної влади щодо підтримки підприємництва у відповідному регіоні: активна діяльність фондів підтримки малого підприємництва проводиться в 5 із 26 регіонів України.

Запропонована концептуальна модель реалізації розвитку малого та середнього підприємництва через розвиток регіональних фондів підтримки підприємництва, впровадження якої дозволить ефективно розвивати регіональний фонд підтримки підприємництва та вивести його на рівень самодостатньої організації, що не залежить від бюджетного фінансування. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний комітет статистики України. Кількість зайнятих працівників на підприємствах за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2015 році. URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fn/kp_ed/kp_ed_u/kzp_ed_u_2015.htm

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» № 4014-17 від 04.11.2011. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4014-17>

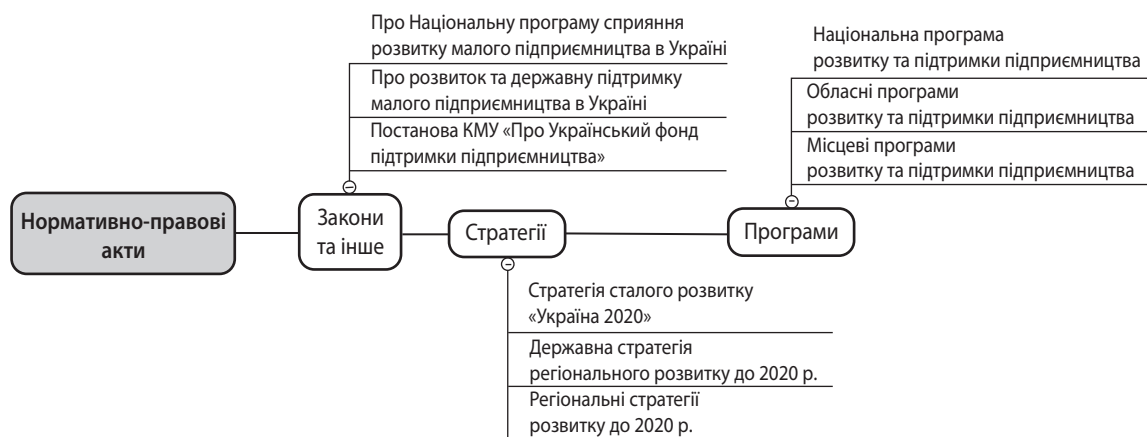

Рис. 2. Нормативно-правові акти у сфері розвитку та підтримки підприємництва в Україні

Джерело: складено в програмній оболонці Xind на основі проведеного дослідження.

- 3. Клепанчук О. Ю.** Адаптация зарубежного опыта поддержки малого бизнеса к реалиям украинской экономики. *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*. 2014. № 7-8. С. 268–271.
- 4. Сараева И. Н.** Становление института поддержки малого предпринимательства на Украине: проблемы и перспективы. *Журнал институциональных исследований*. 2013. № 1, том 5. С. 108–123.
- 5. Добуляк Л. П., Цегелик Г. Г.** Проблемы развития малого предпринимательства в Украине. *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*. 2014. № 1-2. С. 123–129.
- 6. Михальчинец Г. Т.** Налогообложение малого бизнеса как направление развития предпринимательства в Украине. *Молодий вчений*. 2014. № 11 (14). С.79–83.
- 7. Бусарева Т. Г.** Порівняльна характеристика національних податкових систем України та країн ЄС. *Молодий вчений*. 2014. № 4 (07). С. 43–48.
- 8. Драчук Ю. З., Трушкина Н. В.** Зарубежный опыт институционального обеспечения венчурного финансирования инновационного развития. *Молодий вчений*. 2014. № 8 (11). С. 95–100.
- 9. Солодкина Н. А.** Основные направления поддержки малого и среднего бизнеса в ЕС. *Известия СПбУЭФ*. 2010. № 3. С. 152–155.
- 10. Tanasoiu C., Colonescu C.** Determinants of Support for EU Integration: The Case of Bulgaria. URL: https://iweb.cerge-ei.cz/pdf/gdn/RRCVI_17_paper_01.pdf
- 11. Florian D., Masiero M., Mavsar R., Pettenella D.** How to support the implementation of due diligence systems through the EU Rural Development Programme: problems and potentials. *Italian Journal of Forest and Mountain Environments*. 2012. Vol. 67, No. 2 (2012). URL: <http://ojs.aisf.it/index.php/ifm/article/view/293>
- 12. Rakičević Z., Omerbegović-Bijelović J., Lečić-Cvetković D.** A model for effective planning of SME support services. *Evaluation and Program Planning*. 2016. Vol. 54. P. 30–40. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/4ffc/bbd4dd6bc7e952859b8c0e94b446394e3f88.pdf>
- 13. Adamonienė R., Trifonova Je.** The State Support for Small and Medium Sized Companies: General and Practical Aspects of Lithuania. URL: http://elibrary.lt/resursai/Mokslai/KTU/Konferencijos/Baltic_Dynamics_2006/4/R.Adamoniene.pdf
- 14. Кашипова Г. М.** Основные направления экономической политики государства в области поддержки малого предпринимательства. *Евразийский Союз Ученых*. 2015. № 8-1 (17).
- 15.** Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/file/text/26/f430556n22.zip>
- 16.** Український фонд підтримки підприємництва // Офіційний сайт. Розділ «Регіональні фонди». URL: http://ufpp.gov.ua/about_fund/regional_funds
- 17. Шеер А.-В.** Бизнес-процессы. Основные понятия. Теория. Методы. 2-е изд. Москва: Весть-Метатехнология, 1999. 173 с.
- 18.** Рішення Харківської обласної ради «Про затвердження Програма підтримки малого та середнього підприємництва в Харківській області на 2016–2020 роки». URL: http://www.ts.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=15570&base=77
- 19.** Постанова Кабінету Міністрів України «Про Програму державної підтримки підприємництва в Україні» № 201 від 17 березня 1993 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/201-93-п>
- 20.** Постанова Кабінету Міністрів України «Про Концепцію державної політики розвитку малого підприємництва» № 404 від 3 квітня 1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/404-96-%D0%BF>
- 21.** Постанова Кабінету Міністрів України «Про Український фонд підтримки підприємництва» № 687 від 27 серпня 1995 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/687-95-%D0%BF>
- 22.** Український фонд підтримки підприємництва // Офіційний сайт. URL: <http://ufpp.gov.ua/>
- 23.** Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» 2157-III від 21.12.2000 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>
- 24.** Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» № 4618-VI від 22.03.2012 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
- 25.** Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку Україна – 2020». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
- 26.** Програма сприяння розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2011–2015 роки. URL: ts.lica.com.ua/b_text.php
- 27.** Стратегія розвитку Харківської області на період до 2020 року. URL: http://kharkivoda.gov.ua/content/documents/431/43045/files/new-563_SRR2020.pdf
- 28.** Європейська політика регіонального розвитку. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf

Науковий керівник – Меркулова Т. В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

REFERENCES

- Adamoniene, R., and Trifonova, Je. "The State Support for Small and Medium Sized Companies: General and Practical Aspects of Lithuania". http://elibrary.lt/resursai/Mokslai/KTU/Konferencijos/Baltic_Dynamics_2006/4/R.Adamoniene.pdf
- Busarieva, T. H. "Porivnialna kharakterystyka natsionalnykh podatkovykh system Ukrainy ta krain Yes" [Comparative characteristics of national tax systems of Ukraine and EU countries]. *Molodyi vchenyi*, no. 4(07) (2014): 43-48.
- Dobulyak, L. P., and Tsegelik, G. G. "Problemy razvitiya malogo predprinimatelstva v Ukraine" [Problems of development of small entrepreneurship in Ukraine]. *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*, no. 1-2 (2014): 123-129.
- Drachuk, Yu. Z., and Trushkina, N. V. "Zarubezhnyy opyt instytutsionalnogo obespecheniya venchurnogo finansirovaniya innovatsionnogo razvitiya" [Foreign experience of institutional support for venture financing of innovative development]. *Molodyi vchenyi*, no. 8(11) (2014): 95-100.
- "Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku" [The state strategy of regional development for the period till 2020]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/file/text/26/f430556n22.zip>
- Florian, D. et al. "How to support the implementation of due diligence systems through the EU Rural Development Programme: problems and potentials". *Italian Journal of Forest and Mountain Environments*. Vol. 67, no. 2 (2012).
- "Kilkist zainiatykh pratsivnykiv na pidpriemstvakh za yikh rozmiramy za vydamy ekonomichnoi diialnosti u 2015 rotsi" [The number of employed workers in enterprise size by economic activity in 2015]. Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy. http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/kzp_ed_u_2015.htm
- Kashipova, G. M. "Osnovnyye napravleniya ekonomicheskoy politiki gosudarstva v oblasti podderzhki malogo predprinimatelstva" [The main directions of economic policy of the state in the field of small business support]. *Yevraziyskiy Soyuz Uchenykh*, no. 8-1 (17) (2015).
- Klepanchuk, O. Yu. "Adaptatsiya zarubezhnogo opyta podderzhki malogo biznesa k realiyam ukrainskoy ekonomiki" [Adap-

tation of foreign experience of supporting small business to the realities of the Ukrainian economy]. *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*, no. 7-8 (2014): 268-271.

[Legal Act of Ukraine] (2011). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4014-17>

[Legal Act of Ukraine] (1993). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/201-93-п>

[Legal Act of Ukraine] (1996). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/404-96-%D0%BF>

[Legal Act of Ukraine] (1995). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/687-95-%D0%BF>

[Legal Act of Ukraine] (2000). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>

[Legal Act of Ukraine] (2012). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

Mikhailchinets, G. T. "Nalogooblozheniye malogo biznesa kak napravleniye razvitiya predprinimatelstva v Ukraine" [The taxation of small business as the direction of enterprise development in Ukraine]. *Molodyy vchenyy*, no. 11(14) (2014): 79-83.

"Prohrama sprianniya rozvytku maloho pidpriemnytstva v Kharkivskii oblasti na 2011-2015 roky" [The program of assistance to development of small business in Kharkiv oblast for 2011-2015]. ts.lica.com.ua/b_text.php

"Rishennia Kharkivskoi oblasnoi rady «Pro zatverdzhennia Prohrama pidtrymky maloho ta serednyoho pidpriemnytstva v Kharkivskii oblasti na 2016–2020 roky»" [The decision of Kharkiv regional Council "On approval of the program of support of small and medium enterprises in Kharkiv region for 2016–2020"]. http://www.ts.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=15570&base=77

Rakićević Z., Omerbegović-Bijelović J., Lečić-Cvetković D. "A model for effective planning of SME support services" Evaluation and Program Planning. <https://pdfs.semanticscholar.org/4ffc/bbd4dd6bc7e952859b8c0e94b446394e3f88.pdf>

Sarayeva, I. N. "Stanovleniye instituta podderzhki malogo predprinimatelstva na Ukraine: problemy i perspektivy" [The formation of the Institute of support of small entrepreneurship in Ukraine: problems and prospects]. *Zhurnal institutsionalnykh issledovaniy*. Vol. 5, no. 1 (2013): 108-123.

Solodkina, N. A. "Osnovnyye napravleniya podderzhki malogo i srednego biznesa v YeS" [The main directions of support of small and medium business in the EU]. *Izvestiia SPbUEF*, no. 3 (2010): 152-155.

Sheer, A.-V. *Biznes-protsessy. Osnovnyye ponyatiya. Teoriya. Metody* [Business processes. Basic concepts. Theory. Methods]. Moscow: Vest-Metatekhnologiya, 1999.

"Stratehii rozvytku Kharkivskoi oblasti na period do 2020 roku" [Strategy of development of Kharkiv region for the period till 2020]. http://kharkivoda.gov.ua/content/documents/431/43045/files/new-563_SRR2020.pdf

Tanasoiu, C., and Colonescu, C. "Determinants of Support for EU Integration: The Case of Bulgaria". https://iweb.cerge-ei.cz/pdf/gdn/RRCVI_17_paper_01.pdf

"Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro stratehiiu staloho rozvytku Ukraina – 2020»" [The decree of the President of Ukraine "On the strategy of sustainable development of Ukraine – 2020"]. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Ukrainskyi fond pidtrymky pidpriemnytstva: ofitsiinyi sait. <http://ufpp.gov.ua/>

"Ukrainskyi fond pidtrymky pidpriemnytstva" [Ukrainian Foundation for entrepreneurship support]. Ofitsiinyi sait. Rozdil «Rehionalni fondy». http://ufpp.gov.ua/about_fund/regional_funds

"Yevropeiska polityka rehionalnoho rozvytku" [European regional development policy]. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf